

служители-тъ Божиі такожде не е имало жалость, итъ, за да спасѣтъ животъ-тъ си отъ свирѣпи-тъ Печенѣги и Половци, принѣдени сѣ были такожде да бѣгатъ по гори-тъ и коріи-тъ. —

Тежко е было както матеріално-то, тъй и духовно-то състояніе на Българія, когато тя се намиралше подъ Византійско-то бремене. Византіици-тъ, като и отнехъ сили-тъ, не бѣхъ въ състояніе да ѣ захищаваѣтъ отъ варваре-тъ, които тогава се скитахъ още на Сѣверъ отъ Дунава, въ сегашнитъ Влашко, Богданско и Бессарабія. Отъ тамъ тѣзи люти грабителі минуваха безпрепятствено Дунава и безнаказанно разориваха Български-тъ земли, догдѣ най-послѣ Българе-тъ не си събраха сили-тъ и не си вѣстановиха царство-то. Тогава заедно съ политическо-то имъ вѣзраждане, и църква-та имъ се отрѣси отъ тѣзи бѣди, които ѣ хъ нагрѣнѣли, до гдѣ тя се намиралше подъ чуждо-то бремене. —

Още една дума за Теофилакта. Негови-тъ списанія сѣ напечатани на Гръцки езикъ, нѣ има нѣкои отъ тѣхъ преведени и на Български; отъ тѣхъ ные за сега можемъ да назовемъ само двѣ: *Толкованіе на священно-шо писаніе и прѣдисловіе за Евангеліе-шо*, което се срѣща въ много старо-Български ръкописни Евангелія.¹³⁾ Ные имаме едно свидѣтельство за Теофилакта, което ни доказва, че той е знаилъ добръ и Българскіи

¹³⁾ Толкованіе-то е издадено въ Россія нѣ за жалность ные нѣмаме сега при себе това изданіе, тъй що-то не можемъ да запознаемъ читатели-тъ съ това важно писаніе Теофилактово. Прѣдисловіе-то му сме имали случаи да видимъ въ нѣколко ръкописни Евангелія, отъ които двѣ се намиратъ въ Букурещката Академическа библиотека. То носи слѣдующе-то заглавіе: *Теофилакта архієпископа Болгарскаго прѣдисловіе еже отъ Матѣе сктаго Еуангеліе*. Начева се тъй: *Иже оубо прѣжде закона*